

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Z historii pisma słowiańskiego: głągolica i cyrylica

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Filologia wschodniosłowiańska		Cykl dydaktyczny 2023/24	
Specjalność filologia białoruska		Kod zajęć 09FWSBELS.140.06285.23	
Jednostka organizacyjna Wydział Neofilologii		Języki wykładowe polski	
Poziom studiów studia pierwszego stopnia		Obligatoryjność Fakultatywny	
Forma studiów studia stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty ogólne	
Profil studiów profil ogólnoakademicki			
Koordynator zajęć	Zofia Szwed		
Prowadzący zajęcia	Zofia Szwed		
Okres Semestr 3	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Zaliczenie z oceną		Liczba punktów ECTS 5

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Przekazanie wiedzy na temat historii pisma i alfabetów.
C2	Przekazanie wiedzy z zakresu powstania i rozwoju pisma słowiańskiego.
C3	Zapoznanie z zagadnieniami dot. źródeł wykorzystywanych w badaniach nad głągolicą i cyrylicą.
C4	Kształtowanie i rozwijanie umiejętności wyróżnienia i omówienia najważniejszych hipotez i koncepcji naukowych dotyczących początków pisma słowiańskiego.
C5	Kształtowanie i rozwijanie umiejętności omawiania kolejnych etapów powstawania głągolicy i cyrylicy oraz nazw liter wchodzących w skład alfabetów.
C6	Przekazanie wiedzy na temat sposobu rekonstrukcji kształtu liter pierwotnej głągolicy i cyrylicy.
C7	Kształtowanie i rozwijanie umiejętności odczytywania i transliteracji tekstu głągolickiego.
C8	Przygotowanie studentów /-ek do samodzielnego opracowania fragmentu oryginalnego tekstu głągolickiego polegającego na transliteracji tekstu, dokonaniu podziału na wyrazy oraz zestawieniu z analogicznym tekstem cyrylickim i polskim.
C9	Kształtowanie i rozwijanie umiejętności komunikacji oraz właściwej postawy i odpowiedzialnego stosunku do zajęć.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna historię powstania i rozwoju pisma oraz różne klasyfikacje alfabetów	FWS_K1_W02, FWS_K1_W05, FWS_K1_W09	Kolokwium pisemne
W2	zna etapy rozwoju badań naukowych nad głągolicą i cyrylicą; zna najważniejsze prace i koncepcje naukowe dotyczące alfabetów słowiańskich (np. hipoteza P.J. Szafarzyka, hipoteza G. Tschernochvostoffa)	FWS_K1_W02, FWS_K1_W10	Kolokwium pisemne
W3	zna tło historyczne powstania alfabetów słowiańskich (misja wielkomorawska, działalność Konstantyna i Metodego)	FWS_K1_W05, FWS_K1_W07	Kolokwium pisemne
W4	rozumie istotę procesu rekonstrukcji i zna etapy powstawania najstarszych alfabetów słowiańskich	FWS_K1_W03, FWS_K1_W06, FWS_K1_W09	Kolokwium pisemne
W5	zna litery obu alfabetów, ich wartość głoskową	FWS_K1_W06	Kolokwium pisemne
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi przedstawić charakterystykę źródeł (inskrpcji, dokumentów historycznych, abecadeł, akrostychów, rękopisów) wykorzystywanych do badań nad cyrylicą i głągolicą	FWS_K1_U08, FWS_K1_U09	Kolokwium pisemne

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
U2	potrafi zaprezentować wiedzę o charakterze paleograficznym na temat pisma słowiańskiego (materiały piśmiennicze, pergamin, oprawa, ornament itp.)	FWS_K1_U08	Kolokwium pisemne
U3	potrafi dokonać transliteracji oryginalnego tekstu głągolicznego, podzielić tekst na wyrazy oraz przeprowadzić analizę porównawczą z analogicznym oryginalnym tekstem cyrylicznym	FWS_K1_U05, FWS_K1_U09	Kolokwium pisemne, Wykonanie zadania na zajęciach
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	jest gotów /-owa do doceniania słowiańskiego dziedzictwa kulturowego w postaci zabytków piśmiennictwa staro-cerkiewno-słowiańskiego	FWS_K1_K08	Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Głągolica i cyrylica w kontekście powstania i rozwoju pisma: historia powstania pisma, rodzaje pisma; Alfabet: historia powstania, definicja pojęcia, klasyfikacje alfabetów.	W1	Wykład
2.	Głągolica i cyrylica jako przedmiot badań naukowych: trzy okresy rozwoju badań nad dziejami pisma słowiańskiego; najważniejsze prace i koncepcje, dotyczące powstania głągolicy i cyrylicy; hipoteza P.J. Szafarzyka, hipoteza G. Tschernochvostoffa.	W2	Wykład
3.	Charakterystyka źródeł: dokumenty historyczne (Traktat mnicha Chrabra O literach), Żywot Konstantyna i Żywot Metodego, abecadła (Abecadło prestawskie, Abecadło monachijskie, Abecadło paryskie), wiersze abecadłowe (akrostychy alfabetyczne), inskrypcje, rękopisy.	U1, K1	Wykład
4.	Tło historyczne powstania pierwszych alfabetów słowiańskich: misja wielkomorawska, działalność Konstantyna i Metodego.	W3	Wykład
5.	Główne koncepcje, dotyczące genezy, zasobu liter oraz wzajemnych zależności głągolicy i cyrylicy: podstawa systemowa głągolicy, podstawa systemowa cyrylicy.	W4, W5	Wykład
6.	Struktura graficzna najstarszych alfabetów słowiańskich: podstawa graficzna głągolicy i cyrylicy.	W4, W5, U3	Wykład
7.	Nazwy liter głągolicy i cyrylicy.	W4, W5	Wykład
8.	Zagadnienia paleograficzne: pisarze najstarszych rękopisów słowiańskich, materiały piśmiennicze, pergamin, oprawa, ornament i in.	U2	Wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Dyskusja, Praca z tekstem, Metoda warsztatowa

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć		
Wykład	Zaliczenie końcowego kolokwium pisemnego – test wyboru a-d, 24 pytania, punktacja:		
	%	Punkty	Ocena
	... - 60%	... – 29	2
	61% - 72%	30 – 34	3
	73% - 80%	35 – 38	3,5
	81% - 90%	39 – 43	4
	91% - 95%	44 – 45	4,5
	96% - 100%	46 – 48	5

Literatura

Obowiązkowa

1. Wójtowicz M., Początki pisma słowiańskiego, Poznań 2000.
2. Moszyński L., Wstęp do filologii słowiańskiej, Warszawa 2006.
3. Rott-Zebrowski T. Historia pisma ruskiego, Lublin 1983.
4. Rott-Zebrowski T., O pochodzeniu głągolicy, Lublin 1983.
5. Wójtowicz M., Najstarsze datowane inskrypcje słowiańskie, Poznań 2005.

Dodatkowa

1. Antropologia pisma: od teorii do praktyki, pod red. Artieres P. i Rodak P., Warszawa 2010.
2. Cambell G.L., Handbook of scripts and alphabets, London 1997.
3. Coulmas F., The writing systems of the world, Oxford 1991.
4. Jean G., Pismo – pamięć ludzkości, Wrocław 1994.
5. Карский Е.Ф., Славянская кирилловская палеография, Москва 1979.
6. Ogijenko I., Wzory pism cyrylickich: X-XVII w., Warszawa 1927.
7. Pietkiewicz K., Paleografia ruska, Warszawa 2015.
8. Schmandt-Besserat, Jak powstało pismo, Warszawa 2007.
9. Истрин В.А., 1100 лет славянской азбуки, Москва 1988.
10. Фридрих И., История письма, Москва 2001.
11. Йончев В., Шрифтът през вековете, София 1975.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Czytanie wskazanej literatury	70
Przygotowanie do zaliczenia	50
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 150

Liczba punktów ECTS	ECTS 5
---------------------	-----------

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
FWS_K1_K08	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do świadomej oceny wartości dziedzictwa kulturowego obszaru językowego specjalności studiów oraz cywilizacji ludzkiej
FWS_K1_U05	Absolwent/ka potrafi rozpoznawać, oceniać procesy i zjawiska językowo-komunikacyjne oraz literackie w zakresie obszaru wschodniosłowiańskiego oraz w zależności od specjalności studiów obszaru języka angielskiego lub niemieckiego na podstawie uzyskanej wiedzy, a także posługując się poznanymi metodami i narzędziami, wykorzystywanymi w badaniach filologicznych
FWS_K1_U08	Absolwent/ka potrafi posługiwać się głównymi teoriami z zakresu języka i literatury paradygmatami badawczymi w typowych sytuacjach językowo-komunikacyjnych i społecznych
FWS_K1_U09	Absolwent/ka potrafi samodzielnie, analitycznie i krytycznie interpretować teksty językowe i literackie oraz zjawiska kulturowe
FWS_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie podstawowe tematy, pojęcia i zagadnienia z zakresu badań nad językiem, literaturą i kontekstami kulturowymi wschodniosłowiańskiego obszaru językowego oraz w zależności od specjalności studiów obszaru języka angielskiego lub obszaru języka niemieckiego
FWS_K1_W03	Absolwent/ka zna i rozumie podstawowe teorie i metodologię badań językoznawczych, literaturoznawczych oraz komparatystycznych literacko-kulturowych wschodniosłowiańskiego obszaru językowego oraz w zależności od specjalności studiów obszaru języka angielskiego lub niemieckiego
FWS_K1_W05	Absolwent/ka zna i rozumie tematykę ogólną z zakresu językoznawstwa i literaturoznawstwa wschodniosłowiańskiego obszaru językowego oraz w zależności od specjalności studiów obszaru języka angielskiego lub niemieckiego
FWS_K1_W06	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu tematykę szczegółową z zakresu językoznawstwa i literaturoznawstwa obszaru języków wschodniosłowiańskich
FWS_K1_W07	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu powiązania językoznawstwa, literaturoznawstwa z innymi dyscyplinami naukowymi w obszarze nauk humanistycznych i społecznych
FWS_K1_W09	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu kompleksową naturę języków, w szczególności języków wschodniosłowiańskich, ich historycznie uwarunkowaną złożoność oraz strukturę, a także tendencje rozwoju
FWS_K1_W10	Absolwent/ka zna i rozumie podstawowe metody badawcze mające zastosowanie do interpretacji i analizy tekstów użytkowych, literackich i naukowych w językach wschodniosłowiańskich oraz w zależności od specjalności studiów dotyczących obszaru języka angielskiego lub niemieckiego